WAARDERING VAN VASTE ACTIVA IN DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

door Drs H. C. Kruidenier

De door de heer Overbeek onder bovenvermelde titel in het Aprilnummer van dit Maandblad gemaakte opmerkingen over het verschil tussen de systemen welke door Unilever en Koninklijke worden gevolgd met betrekking tot de waardering der Vaste Activa in de geconsolideerde jaarrekeningen geven aanleiding tot enig nader commentaar.

Uitgaande van het verschil dat bestaat in het door beide Maatschappijen in 1953 gevolgde systeem, constateert de heer Overbeek dat het systeem, hetwelk door Unilever in 1953 is verlaten, in hetzelfde jaar door de Koninklijke is aanvaard, en omgekeerd. Dit zou dan inhouden dat de Koninklijke eerst met ingang van 1953 tot het systeem van waardering op historische kostprijs zou zijn overgegaan, en in de jaren vóór 1953 niet de kostprijs als basis van de waardering gebruikte, doch een andere waardering toepaste, waarna door schrijver als conclusie van zijn beschouwing wordt vermeld dat „wij de nieuwe methode van de Koninklijke niet bewonderen".

Met enige verwondering hebben wij het betoog gelezen, omdat hieruit blijkt dat de schrijver geen, of althans onvoldoende, kennis heeft genomen van het jaarverslag van de Koninklijke over 1953 en van die over de jaren vóór 1953. Immers bij lezing van de vroegere jaarverslagen blijkt onmiddellijk dat de Koninklijke zich steeds op de historische kostprijs heeft gebaseerd en dat er geen sprake is van een principiële wijziging in de waarderingsgrondslag.

In het jaarverslag over 1950 zijn voor het eerst geconsolideerde cijfers van de Maatschappijen der Koninklijke/Shell Groep gepubliceerd en op bladzijde 38 van dit verslag is ten aanzien van de waardering der vaste eigendommen vermeld:

> „De sterling-tegenwaarde per 31 December 1949 van activa, te boek staande in andere muntsoorten dan guldens of sterling, is ontleend aan de kostprijs van de deelneming in de betreffende maatschappijen. Activa, verkregen na 31 December 1949, zijn uitgedrukt in sterling, in het algemeen door omrekening van de in de plaatselijke muntsoort bestede kostprijs tegen de gemiddelde koers van 1950".

Vrijwel gelijkluidende toelichtingen komen voor in de verslagen over de jaren 1951 (eveneens bladzijde 38) en 1952 (bladzijde 39) en naar onze mening blijkt hieruit onomstotelijk dat de waardering der vaste activa in de geconsolideerde jaarcijfers der Koninklijke/Shell Groep steeds heeft plaats gevonden op basis van de historische kostprijs, zij het dan dat de kostprijs in sterling der vóór 31 December 1949 aangeschafte activa niet werd vastgesteld door omrekening van de kostprijs in vreemde valuta tegen de wisselkoers in het jaar van aanschaffing doch door de kostprijs van het aandelenbezit in de betrokken maatschappij te projecteren op de onderliggende vaste activa dier maatschappij.

De redenen welke leidden tot deze bijzondere wijze van vaststelling van de kostprijs blijken uit het jaarverslag over 1953. Hierin wordt medegedeeld dat het, toen in 1950 voor de eerste maal geconsolideerde Groepsoverzichten werden samengesteld, niet wel doenlijk bleek de kostprijs in sterling vast te stellen door omrekening tegen de ten tijde van

de aanschaffing geldende wisselkoersen. Het betreft hier enige tientallen maatschappijen en alle vaste activa dezer maatschappijen hadden, om dit te bereiken, moeten worden gespecificeerd naar het jaar van aanschaffing, terwijl ook de in locale valuta plaats gevonden hebbende afschrijvingen opnieuw hadden moeten worden berekend, n.l. in sterling. Deze omvangrijke werkzaamheden waren niet uitvoerbaar in de beschikbare tijd, zodat tot het eerder vermelde, eenvoudigere systeem werd besloten.

Uit het voorgaande moge blijken, dat door de Koninklijke in 1953 geen principiële wijziging is aangebracht in het gevolgde systeem, terwijl ook nauwelijks van een verfijning kan worden gesproken. Het reeds bij de eerste samenstelling van de gepubliceerde geconsolideerde cijfers aangenomen systeem geldt nog steeds, zij het dan dat een vereenvoudiging welke uit utiliteitsoverwegingen was aangebracht thans door het wegvallen van de reden hiertoe ongedaan is gemaakt.

Door de heer Overbeek is voorts gereleveerd dat, als gevolg van een en ander de aanschaffingswaarde der vaste activa per 1 Januari 1953 met ruim £ 85.000.000.—.— is verlaagd. Het vermelden van dit cijfer is te eenzijdig en o.i. had hierbij dienen te worden vermeld dat het totaal bedrag der afschrijvingen als gevolg van dezelfde omstandigheid met £ 81.000.000 is verminderd (zie bladzijde 53 van het jaarverslag over 1953) waardoor de invloed op de vermogenspositie van de Groep (namelijk een vermindering met circa £ 4.300.000) juister wordt weergegeven. Tevens komt dan naar voren dat de relatieve betekenis van de ongedaan gemaakte vereenvoudiging slechts een geringe is geweest.

In het voorgaande is slechts gepoogd een misvatting omtrent de feitelijke omstandigheden weg te nemen. Een beschouwing van de voor- en nadelen der mogelijke waarderingsssytemen valt buiten onze opzet en is derhalve achterwege gebleven, terwijl ook de opmerkingen van de heer Overbeek inzake de positie der betrokken accountants buiten beschouwing zijn gebleven. Dit betekent evenwel niet dat wij het met hem eens zijn. Integendeel!

NASCHRIFT

van A. R. Overbeek

Uit de reactie van de heer Kruidenier, hierboven afgedrukt, blijkt, dat mijn beschouwing in het Aprilnummer tot misverstand aanleiding heeft kunnen geven. Wellicht is niet in voldoende mate tot uitdrukking gekomen, dat de door mij gesignaleerde tegengestelde tendenz, slechts betrekking had op de wijze van herleiding van vreemde valuta bij de consolidatie van vaste activa. Geenszins is door mij gesteld, dat de Koninklijke zich tevoren niet op de historische kostprijs baseerde (zie p. 172, voorlaatste alinea:

> „Men wenst blijkbaar *vast te houden* aan de historische kostprijs als grondslag voor de waardering en beschouwt de aangebrachte wijziging als een noodzakelijke correctie in dat verband."

Overigens heb ik er gaarne kennis van genomen, dat, naar de mening van de heer Kruidenier, de Koninklijke geen principiële wijziging in haar systeem van waardering heeft aangebracht en ik kan het met hem eens zijn, dat in dat geval aan de door de Koninklijke in 1953 doorgevoerde veranderingen geen overdreven betekenis moet worden toegekend.